vrouw en mede te haren behoeve het H. Avondmaal gebruiken of aan den Dienst des Woords deelnemen kan, evenmin kan hij in haar naam en mede ten haren behoeve in het sacrament van den H. Doop optreden. Dat is uitgesloten.

Welaan dan, indien deze dingen alzoo zijn, dan vloeit hieruit voort, dat een vader, die niet wacht op het herstel der moeder, aan zijn echtgenoote het mede-gebruik van het H. Sacrament onthoudt.

Nu zeggen we niet, dat dit verschrikkelijk is. Immers, wie het mede-gebruik van het H. Sacrament aan zijn echtgenoote onthoudt, doet dit uit de vreeze des Heeren, opdat men den doop aan zijn kind toedienen zie, „zoo haast men dien hebben kan". En het is dus mogelijk, dat hij goed handelt.

Maar wél zeggen we, dat eerst nu en op grond der ontwikkelde praemissen een zuiver-stellen der quaestie mogelijk wordt. Ze wordt nu immers — wanneer men waarlijk uit reformatorisch principe leven wil, tot een gewetensvraag teruggebracht, n.l. wat den meesten nadruk moet hebben voor God, de „haast" óf het mede-deelnemen aan het H. Sacrament door de moeder. En het is zeer wel mogelijk, dat iemand deze gewetensvraag in dien zin beantwoordt, dat hij de haast gewichtiger acht zelfs dan het deelnemen der moeder — doch dan moet hij wederherstel der weekdoopgelegenheden eischen van de kerk. Het is echter ook zeer wel mogelijk, dat iemand deze gewetensvraag in laatstgenoemden zin beantwoordt; hij overlegt dan, dat de „haast" in onze kerkenorde alleen staat als tegenstelling met een „minachten" van het sacrament, dat hij dus in zijn doen en laten moet laten uitkomen, dat hij het sacrament zeker niet minacht en des noch (door bijv. zeer laat openbare geloofsbelijdenis te doen) het heilig avondmaal „onnoodig uitstellen" wil, noch den doop onnoodig uitstellen wil, dat echter allerminst eenige „minachting" van het sacrament ligt in zijn eerbied voor de ziel en het zieleleven zijner vrouw en in den wensch om haar wensch naar den zegen Gods door persoonlijke deelname aan en in het sacrament, naar vermogen te helpen vervullen, aangezien hij toch ook in de eeuwige dingen haar leiden en beschermen moet en de moeder in dit opzicht een niet geringer recht heeft dan de vader en dat hij dus wacht op het herstel der moeder in de volle verzekerdheid, dat hij den doop „niet onnoodig" uitgesteld heeft.

Eerst wanneer wij uit het buitenland terugkeeren, kunnen wij deze beschouwing aan Schrift en belijdenis toetsen.

Maar wij meenden goed te doen met nu reeds een waarschuwingssein te geven.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

De „Matthäus-Passion".

De aanmoediging van den eersten onzer vier Redacteuren — waarvoor mijn vriendelijken dank — sloeg blijkbaar bij onze lezers in. Er kwamen weer enkele vragen los.

Ook uit waardeering voor de belangstelling, die ik onlangs uit den kring onzer abonné's mocht ontvangen, haast ik me, nu een griepaanval, die even tot uitstel dwong, me losliet, mijn taak weer op te vatten.

De eerste vraag, die ik ontving, en die daarom ook recht heeft het eerst beantwoord te worden, geldt de „Matthäus-Passion", beter gezegd: haar uitvoering en het bijwonen daarvan.

Onze lezer M. te J. acht het gaan hooren van zulk een uitvoering voor een Christen ongeoorloofd. Doch in zijn naaste omgeving zijn er, die dit oordeel niet deelen.

In de hoop van, zoo hij dwaalt, terecht gewezen te zullen worden, vraagt hij nu het mijne.

Gemakkelijk te geven is het niet, omdat de vrager het bezwaar of de bezwaren, die hij tegen het gaan hooren van de „Matthäus-Passion" heeft, niet erg nauwkeurig omschrijft. Uit zijn zeggen, dat in gevallen als dit z.i. geldt het woord des Heeren tot Mozes bij den brandenden braambosch en tot Jozua bij Jericho: „Trek uwe schoenen van uwe voeten, want de plaats, waarop gij staat is heilig", maak ik op, dat de openbare uitvoering van een stuk als de „Matthäus-Passion" naar zijn oordeel in strijd is met den eerbied, die ons tegenover het heilig karakter en den ontroerenden ernst van het lijden onzes Heeren Jezus Christus voegt.

'k Stel me voor, dat hij er geen bezwaar tegen hebben zou, zoo hetzelfde stuk — stel, dit ware uitvoerbaar — door de gemeente, in een van haar kerkgebouwen, vocaal en instrumentaal ten gehoore werd gebracht.

Omgeving, verhouding van de handelende personen tot de heilige stof, die ze bezingen, en doel zouden hem dan, althans in beginsel, in overeenstemming schijnen met het heilig karakter van het onderwerp.

En hij zou daarbij dan, naar 'k denk, vooral nadruk leggen op het laatste.

Want wat het eerste, de plaats van uitvoering, betreft die is van bloot-formeele en daarom van ondergeschikte beteekenis.

En wat het tweede: de zielsverhouding der handelende personen aangaat — die is door niemand dan de personen in kwestie zelven te controleeren, en komt derhalve ook uitsluitend voor hún rekening; in geen geval voor die van de toehoorders. (overigens gaf ik hierover mijn gevoelen reeds vroeger).

Wat nu betreft het doel der uitvoering — laat me beginnen met aanstonds te zeggen, dat er ten opzichte dáárvan veel in 't bezwaar van vrager is, dat me toespreekt. Een stof, zóó heilig en zóó vol van den diepst-ontroerenden ernst, als de arbeid der ziel onzes Middelaars tot onze verlossing en zaligheid, mag door menschen, door zondaars, als voor wie Christus dien volbracht, niet dan met de diepste eerbiedenis en met de bedoeling er Zijn onuitsprekelijke liefde in te verheerlijken, tot onderwerp van hun muziek en zang worden gemaakt.

Te denken, dat ze hun kunst niet stellen in den dienst van Christus, maar dat ze, omgekeerd Christus in Zijn bitter lijden en sterven trekken in den dienst hunner kunst, of — want in den grond beteekent dit niets anders — in dienst van eigen eer en de eer van hun kunstkring — is inderdaad stuitend, ergerlijk, afschuwelijk.

Intusschen, voor de bedoeling van zulk een uitvoering, zijn, gelijk ik boven zeide, alleen verantwoordelijk de handelende personen zelven, individueel en gemeenschappelijk.

Toch doet dit niets tekort aan de roeping onzer Christelijke pers, voorzoover ze ook op het terrein van de kunst heeft op te komen voor de eere Gods en van onzen Heere Jezus Christus, allen, die in de Christelijke kunst een werkzaam aandeel nemen, in de eerste plaats hen, die daarbij leidend optreden, ernstig en rusteloos deze heilige verantwoordelijkheid voor te houden.

Als christenen, als gereformeerde christenen, vooral, mogen we er niet mee tevreden zijn, en met de vlaggetjes zwaaien, als er bij een „christelijke" uitvoering maar mooie stukken, op loffelijke wijze ten gehoore worden gebracht, maar moeten we ook aandringen op waarheid in alle kunstuiting. Het „de kunst om de kunst" is een leuze uit de geestelijke revolutie, uit de zonde, uit den boeze. En alles in hemel en op aarde, tot het hoogste en heiligste toe aan zich dienstbaar te willen maken, is een aanmatiging die wij, christenen, in de kunst even weinig mogen dulden en verdragen als in de wetenschap, de politiek of den handel.

Bezwaren als die van onzen lezer M. mogen we derhalve niet met een luchtig gebaar opzij schuiven, maar moeten we plaats geven, als zooveel vragen, die ons komen onderzoeken in onze trouw aan het heilige óók in de kunst.

Doch in die trouw kunnen we — en dát is, dunkt me, de meest praktische zijde van M.'s vraag — óók tekort schieten zonder medewerkend persoon te zijn, alleen in ons hooren.

Het hooren van een stuk als de „Matthäus-Passion" kan, ook bij een openbare opvoering, in zich-zelf nooit zondig zijn.

Dát zal de inzender thans wel met me eens zijn.

Ware het anders — we zouden geen enkele christelijke zang- of muziek-uitvoering mogen bijwonen.

Want dat ze christelijk is, zal, onder meer, ook hieruit moeten blijken, dat ze de heilige mysteriën van ons christelijk geloof: Schepping, Voorzienigheid Gods, Gods liefde in Christus, de menschwording van Gods Zoon, Zijn lijden en sterven, Zijn opstanding en hemelvaart, opneemt onder de stof waarom ze zich beweegt. Neen, niet in het hooren op zich-zelf ligt vergrijp aan het heilige, doch wel kan het liggen in de wijze waarop, in de stemming waarin, en in het doel waarmee we hooren. En het kan er nog in heel anderen vorm zijn, dan in die van onverschilligheid, van ongeloovigheid of van minachting ten opzichte van het lijden en sterven des Heilands.

Het is er óók reeds, als we de „Matthäus-Passion" zouden gaan hooren enkel en alleen om aesthetische genieting, om streeling van ons oor door de heurtelings roerend-teedere en overweldigend-krachtige harmoniën van den componist.

Dat te doen is heiligschennis.

Niet minder erg dan van wie een welsprekende prediking van het Evangelie zou gaan hooren, alléén om het kunstgenot, dat ze hem verschafte.

Niet minder dan die van een schilder, die, toen Jezus aan 't kruis hing, naar Golgotha getrokken zou zijn, om er de stof te zoeken voor een prachtig doek, of er zijn kunstenaarsziel te vergasten aan de wisseling der smartelijnen op Jezus' gelaat.

Niet alsof het vroomheid ware hier de kunst met een gebaar van minachting de deur te wijzen, en alleen plaats te ruimen voor het kunsteloze en wansmakige.

Zóó zou ons ten slotte geen geestelijk lied overblijven, en zouden we uit enkel vromigheid heel onzen Psalmbundel, den onberijmde zoowel als den berijmde, op het vuur moeten werpen.

Neen, laat er plaats bij ons zijn voor de waardeering en de genieting van de kunst óók in den dienst onzes Gods, zooals er in onzen Bijbel plaats is voor den Psalmbundel, maar laat, bij het hooren van een stuk als de „Matthäus-Passion", de aesthetische genieting niet het een-en-al en zelfs niet het eerste zijn.

Laat onze eerbied- en liefdevolle aandacht ten volle gericht zijn op het lijden en sterven onzes Heeren Jezus.

Laat ons zoeken zijn, al luisterend, in onze ziel te worden aangeraakt door het mysterie van Jezus' kruis, om er door verootmoedigd, getroost, geheiligd en tot dankbare wederliefde gedrongen te worden. En aanvaarden we, met het woord des Evangelies vóór ons of in onze gedachten — want van het Woord blijft ook hier al onze stichting uitgaan — dankbaar de hulp van de geheiligde kunst, zooals ze, naar de wondere kracht die God zelf haar inschiep, de stem van het Woord in al haar modulaties, kan ondersteunen en verfolken.

Zóó de „Matthäus-Passion" te gaan hooren, dat is inderdaad de voeten ontschoeien in het naderen tot het heilige.

En zóó en niet anders voegt het een christen het te doen.

V. F.

LITERATUUR EN KUNST.

Een cyclus van Paaschzangen.

Herhaaldelijk al hebben we bij de herdenking van Goeden Vrijdag en Paschen onderscheidene lijdens- en opstandingszangen der oudere christelijke kunst onder de aandacht van onze lezers gebracht. Daarom doen we ditmaal onze keuze uit de nieuwere christelijke poëzie, uit het werk van den dichter Willem de Merode.

Naar vorm en gedachteuitdrukking beide zal men geheel andere verzen lezen, dan die van Helman Dullaert, Jeremias de Decker, Lodensteyn e.d. Men zal ook missen het bekende en vertrouwde geluid van Da Costa's melodieuze Paaschzangen, en misschien zich niet aanstonds kunnen vinden in het impressionistische, licht-gebouwde, vaak realistische van deze nieuwere poëzie. Maar men zette zich eens tot rustig, nadenkend lezen, men probeere eens achter deze indruk-woorden het beeld der werkelijkheid te stellen of, waar de teekening „realistisch" aandoet, zich die werkelijkheid in te denken. Dan zal men verstaan, dat deze poëzie meer biedt dan beschrijving en beschouwing, dat ze is aanschouwing, met het geestesoog geziene en met de ziel doorleefde realiteit, en dat ze, niet minder dan de oudere verzen, van de beteekenis van Christus' sterven en opstanding de erkenning draagt en die aanbiddend belijdt.

De verzen, die we willen citeeren, maken deel uit van een Paasch-cyclus uit den bundel „De Donkere Bloei", die in 1926 verscheen [1]). Deze cyclus vangt aan met een vers over „Palmzondag" en doet geheel Christus' lijdensgeschiedenis herdenken door heenwijzing naar de hoofdmomenten. Achtereenvolgens vinden we de gedichten „Gethsemané", „Judas", „Voor Kajaphas", „Herodes", „Ecce Homo", „Goede Vrijdag", „Goede Vrijdagnacht", „Paaschmorgen", „Paaschavond", „De Emmausgangers", „Thomas". De verzen, die in 't bijzonder op de herdenking van Goeden Vrijdag en Paschen passen, nemen we hier dan over.

GOEDE VRIJDAG.

God, heftiglijk in toorn ontstoken,
Heeft alle zonden, ooit gedaan,
Vandaag Uw schoudren opgelaân,
En onze schuld aan U gewroken.

Hij, in Zijn gramschap weggedoken,
Weigert Uw jammer ga te slaan.
Hij dooft de zon en bluscht de maan,
De hel is joelend losgebroken.

O God, die Gods nabijheid derft,
Voor ons als een verdoemde sterft,
Wil mij één blik van liefde geven,

Opdat ik in ellende en rouw
Niet reddeloos verderven zou
Maar U beminnen en nieuw leven.

Er is realisme in dit vers; zwaar dreunt door de eerste strophen Gods gramschap over de zonde en donkert over de derde strophe de verlatenheid van Christus, die den toorn dragen moet. Maar in diezelfde strophen leeft óók de erkenning, dat die toorn gaat over ónze schuld en dat Christus' verlatenheid óns zou moeten treffen. Juist nu dat sterk zich uitend besef van den grond van het lijden, geeft diepte aan de erkenning en innigheid aan de bede, die in de slotregels is vervat. De dichter staat zelf bij het kruis en, te midden van de spotters, ziet hij met ontzetting het schrikkelijk gebeuren aan, zooals blijkt uit het onmiddellijk volgende gedicht:

Heer, weer dit visioen van Golgotha!
'k Zie U verslappen onder 't zonnebranden.
De zwarte gaten walmen in uw handen.
Men slaat Uw sterven fel genietend ga.

Met hoofd en vuisten schuddend, roept men: Ha,
Koning! Zoon Gods! wring U van 't hout der schande!
Men steekt de tong uit, knarst de wreede tanden
En bauwt Uw bange kreten spottend na.

Nog schriller is hier het realisme, maar weer wordt daardoor dieper het vervolg van 't vers, dat de herinnering aan dezen gruwel bewaart, en, in nog sterker besef van eigen doemwaardigheid, den dichter de bede van het eerste gedicht herhalen doet:

[1]) Uitgave van de Uitg. Mij „Holland", Amsterdam.